TAITEEN EDISTÄMISKESKUS

Helsinki 18.10.2016

Viite kirjeenne 12.10.2016

Asia: kuuleminen 19.10.2016 klo 9.45 ja lausunto eduskunnan sivistys- ja tiedejaostolle hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Eduskunnan Sivistys- ja tiedejaosto

Taiteen edistämiskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua valtiontalousarvioesityksestä vuodelle 2017.

Yleishuomioita talousarviosta

Taiteen edistämiskeskus pitää muutosta veikkausvoittovarojen kohdentamisessa perusteltuna ja oikeansuuntaisena. Virasto katsoo, että suuremmat taiteenala- ja strategiakokonaisuudet antavat riittävässä määrin ministeriölle ja sen alaisille virastoille harkintavaltaa vuoden 2017 käyttösuunnitelmia laadittaessa sekä parhaimmillaan mahdollistavat vähemmillä hallinnollisilla toimenpiteillä ministeriölle ja sen alaisille virastoille mahdollisuuden muun muassa reagoida hakemuksiin ja mahdollisiin akuutteihin taiteen kentän tarpeisiin.

Eduskunnan on kuitenkin hyvä varmistaa, että se jatkossa saa niin halutessaan tilinpäätösten yhteydessä riittävästi tietoa siitä, miten myönnettyä määrärahaa on käytetty taiteenalakohtaisesti.

Suomi100 ja taide

Lainauskorvauksen saattaminen pohjoismaiselle tasolle on merkittävä parannus nykytilaan ja vastaa osin niihin haasteisiin, joita erityisesti kirjailijoilla on toimeentulonsa osalta. Sellaisenaan se ei kuitenkaan poista vapaiden taiteilijoiden työskentelyyn ja toimeentuloon liittyviä ongelmia.

50-vuotiaan itsenäisen Suomen lahja suomalaisille taiteilijoille oli Taiteen edistämiskeskusta edeltäneen taidetoimikuntalaitoksen perustaminen. Taidetoimikuntalaitos on tuonut lähes 50 vuoden olemassaoloaikansa aikana vakautta ja ennustettavuutta taiteellisen toiminnan rahoittamiseen Suomessa. Kuten 50 vuotta sitten, myös nyt Taiteen edistämiskeskuksen ja sen yhteydessä toimivien 7 – 10 valtion taidetoimikunnan, 13 alueellisen taidetoimikunnan ja kahden erityislautakunnan päätehtävänä on varmistaa, että valtion rahoituksella mahdollistetaan nyt ja tulevaisuudessa taiteen saatavuus ja saavutettavuus mahdollistamalla ammattimainen taiteen tekeminen.

Vaikka eduskunta ei olekaan varsinaisesti leikannut taiteen rahoitusta viime vuosina, on tukimäärärahojen taso kuitenkin käytännössä jäänyt jälkeen sekä kustannuksista että tarpeista. Siksi Taiteen edistämiskeskus toistaa jo aiemmin tekemänsä esityksen siitä,

> *että eduskunta myöntää vuoden 2017 talousarviossa momentille 29.80.51* ***3 092 000 euron lisämäärärahan*** *käytettäväksi 100 uuden taiteilija-apurahavuoden myöntämiseen sekä 10 uuden 10-vuotisen apurahan myöntämiseen, jonka jälkeen määrärahan arvioitu käyttö on (euroa):*
>
> | | |
> |---|---|
> | *Valtion taiteilija-apurahat (**645 kpl**)* | *13 200 000* |
> | *Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset* | *3 100 000* |
> | *Taiteilijaprofessoriapurahat (**32 kpl**)* | *650 000* |
> | *Yhteensä* | *17 600 000* |

Lisäksi Taiteen edistämiskeskus esittää,

että eduskunta myöntää momentille 29.80.16 ***976 000 euron lisämäärärahan****, jotta vuonna 2017 alkavien uusien ylimääräisten taiteilijaeläkkeiden määrä voidaan nostaa sataan.*

Taiteen edistämiskeskus katsoo, että tällä määrärahalla osittain paikataan niitä puutteita, joita tällä hetkellä on 60 vuotta täyttäneiden taiteilijoiden sosiaaliturvassa. Ylimääräistä taiteilijaeläkettä haetaan kymmenkertainen määrä jaettavissa oleviin eläkkeisiin nähden. Valtaosa hakijoista alittaa ylimääräiselle taiteilijaeläkkeelle asetetut enimmäistulorajat.

<u>Taiteen edistämiskeskuksesta</u>

Taiteen ja kulttuurin toimialalla on myönnetty valtionavustuksia ja apurahoja vuonna 2014 seuraavasti (luvut pyöristetty):

Virasto	Saapuneet hakemukset (lukumäärä)	Myönnöt (lukumäärä)	Hylkypäätökset (lukumäärä)	Myönnöt (euroa)	Suurin avustus (euroa)	Pienin avustus (euroa)
Opetus- ja kulttuuriministeriö	2 440	1 370	1 070	200 000 000	38 000 000	375
Taiteen edistämiskeskus	14 000	4 110	9 900	32 400 000	215 000	197
Museovirasto	930	480	440	3 600 000	46 000	300
Aluehallintovirastot	370	320	40	6 900 000	1 550 000	140
Yhteensä	17 740	6 280	11 450	242 900 000		

lähde: Taiteen ja kulttuurin valtionavustuspolitiikan uudistus, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:17

Taiteen edistämiskeskus on suurin taiteeseen ja kulttuuriin liittyvien valtionavustushakemusten vastaanottaja, käsittelijä ja avustusten ja apurahojen myöntäjä. Lisäksi Taiteen edistämiskeskuksella on merkittävä tehtävä edistää läänintaiteilijatyön ja hankkeiden kautta taiteen ammattilaisten toimintamahdollisuuksia.

Taiteen edistämiskeskuksen edeltäjän tilinpäätös vuodelta 2012 osoittaa, että viraston todelliset hallintomenot kyseisenä vuonna olivat 5,3 miljoonaa euroa. Nyt käsittelyssä olevassa talousarviossa virastolle esitetään 4 052 000 euroa toimintamäärärahaksi.

Taiteen edistämiskeskuksen hallintobudjetti koostuu henkilöstömenoista (2,7 milj. euroa v. 2015), tilakustannuksista (150 000 euroa v. 2015) ja Taideneuvoston, taidetoimikuntien ja erillislautakuntien jäsenille maksettavista palkkioista (350 000 euroa v. 2015). Tämän lisäksi viraston hallintomäärärahoja ovat merkittävästi rasittaneet sähköisen asianhallinnan tietojärjestelmän (Salama) kehittämiskustannukset sekä muun muassa valtion hallinnon yhteisiin palvelukokonaisuuksiin siirtyminen (Kieku, Valtori).

Taiteen edistämiskeskus kävi raskaat yt-neuvottelut vuonna 2014, jonka seurauksena virasto on merkittävästi vähentänyt työntekijöitään ja lähes kokonaan luopunut määräaikaisen työvoiman käytöstä.

Vuoden 2012 aikana virastoa edeltävässä Taiteen keskustoimikunnassa toteutui 106,7 htv:tä, lokakuussa 2016 samainen luku on 86 htv:tä. Molempina vuosina toteutuneista henkilötyövuosista 40 – 42 on läänintaiteilijoita. Käytännössä tämä tarkoittaa, että virkamiesvastuulla viraston lakisääteisiä tehtäviä toteuttavien virkamiesten määrä on htv:inä vähentynyt lähes kolmasosalla muutamassa vuodessa, vaikka samaan aikaan virastolle on vuosittain annettu merkittävästi uusia tehtäviä ja virastolta on edellytetty merkittäviä hallintomääräpanostuksia palveluiden digitalisointiin, sähköisten asiakaspalveluiden kehittämiseen ja Salama-järjestelmän kehittämiseen.

Taiteen edistämiskeskus on tilanteessa, jossa se ei enää mahdollisten hallintomäärärahaan kohdistuvien lisäleikkausten jälkeen selviä sille annetuista lakisääteistä tehtävistä. Siksi Taiteen edistämiskeskus esittää,

että eduskunta luopuu viraston hallintomäärärahaleikkauksista tulevana kehyskautena tai vaihtoehtoisesti esittää, mitkä lakisääteiset tehtävät siirretään virastolta pois.

<u>Kärkihankkeet ja Taiteen edistämiskeskus</u>

Taiteen edistämiskeskuksen omalla päätöksellä virasto on vuodesta 2013 lähtien toteuttanut kehittämisohjelmia, jotka vuonna 2017 ovat:

- Taiteen prosenttiperiaatteen kehittämisohjelma
- Taiteen käytön, hyvinvointivaikutusten ja osallistamisen kehittämisohjelma
- Lasten- ja nuorten kulttuurin kehittämisohjelma
- Kulttuurisen moninaisuuden ja liikkuvuuden kehittämisohjelma
- Taiteilijoiden työskentelyedellytysten kehittämisohjelma

Kehittämisohjelmien tavoitteena on hankkeilla ja projekteilla edistää taiteen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä taiteilijoiden työskentelymahdollisuuksia.

Kehittämisohjelmat perustuvat hallitusohjelmaan sekä opetus- ja kulttuuriministeriön strategisiin painopistealueisiin että Taiteen edistämiskeskuksen strategiaan ja tulossopimuksen tavoitteisiin ja painopistealueisiin. Kehittämisohjelmissa toteutetaan teemallisesti kohdennettuja projekteja sekä myönnetään teemaan liittyviä avustuksia. Taiteen edistämiskeskuksessa työskentelevien läänintaiteilijoiden työ ja projektit sijoittuvat aina johonkin kehittämishankkeeseen.

Taiteen edistämiskeskus tekee yhteistyötä Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa lasten ja nuorten kulttuurisia oikeuksia edistävän Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus -kärkihankkeen osalta ja

Prosenttiperiaatteen laajentamisen toteutuksen osalta ministeriö on delegoinut viraston tehtäväksi jakaa kärkihankkeeseen liittyviä valtionavustuksia sekä asiantuntijatehtäviä.

Taiteen edistämiskeskus pitää hyvänä, että molemmilla kärkihankkeilla edistetään laajasti taiteen ja kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta – etenkin niiden ihmisten keskuudessa, joiden arjessa taiteeseen ja kulttuuriin liittyvät oikeudet uhkaavat jäädä toteutumatta. Lisäksi virasto katsoo, että molempiin kärkihankkeisiin liittyy väistämättä myös taiteilijoiden työllistämiseen vaikuttavia seikkoja ja ne edistävät osallisuuden lisäksi myös luovan työn ja tuotannon kehittämistavoitteita.

Taiteen edistämiskeskus pitää myös hyvänä kokonaisuutena, että prosenttiperiaatteen laajentamiseen liittyvän kärkihankkeen osalta haetaan kestävää ja pitkäjänteistä tapaa ylittää perinteiset ministeriörajat sekä määrärahojen osalta että palveluiden kohdistamisajattelussa.

Johtaja

Minna Sirnö

Taiteen tukemisen päällikkö

Esa Rantanen

Puh. 0295 330 720

esa.rantanen@taike.fi

www.taike.fi